

NIET-ACTEURS STAAN STEEDS VAKER IN GROTEN GETALE OP DE SCENE

De acteurs Stef Aerts en Marie Vinck (vooraan, in het midden) tussen hun figuranten. Ze repeteren voor een kippenvelmoment. © Geertje De Waegeneer

De figurant in de

Wie het wil maken in het theater, wordt het best figurant. Steeds vaker zetten gezelschappen 'gewone mensen' op scène, voor de rol van massa. FC Bergman zoekt er zelfs vierhonderd. Maar wat maakt de figurant zo interessant?

VAN ONZE MEDEWERKER

WOUTER HILLAERT

ANTWERPEN | 'Algemene verplaatsing, nul' De acteurs Stef Aerts en Marie Vinck gebruiken een heuse megafoon om regieaanwijzingen te geven. Warm ingeduffeld zitten ze in de openluchttribune die FC Bergman voor zijn nieuwe voorstelling heeft neergepoot op een uitgestrekt fabrieksterrein in de Antwerpse haven.

Op de parking voor de tribune ontstaat een wervelende groepsbeweging van zowat vijftig dertele kinderen, frisse dertigers en opa's met wilde haren. Elk van hen staat van zijn stoel of bed op om tussen een hele inboedel aan tweedehands spullen, van een kapsaloninterieur tot zelfs een klein vliegtuig, naar een ander plekje te laveren. Het is de menselijke mierenhoop in het klein, maar dan veel groter dan gewoonlijk in het theater.

Een paar volle weekends hebben deze figuranten in regen en wind gerepeteerd voor wat de eerste scène van *Terminator trilogie*

moet worden. 'De voorstelling toont een man die plots gaat flippen op de evidenties van het leven en verlamd raakt door de zee van mogelijkheden', zegt Thomas Verstraeten van FC Bergman. 'Die leegte kun je enkel voelbaar maken als je het leven eerst hebt getoond als een harmonieuze, feestelijke toestand.'

'Kijken, nul!', echoot de megafoon. Veertig figuren, allemaal in avondkleding, draaien tegelijk hun blik naar de tribune. Traag komen ze naar voren, in één lange rij. Het is het kippenvelmoment van elke voorstelling met een massa op de scène: het publiek bekeken door een bijna even grote groep gewone burgers. Contact. Menselijkheid. Gemeenschap.

De massa in opmars

Je ziet ze steeds vaker, niet-specterers op het podium. Ze spreken of zwijgen, zingen of dansen, maar steeds is hun kracht hun collectieve verschijning. Hoe zong Stef Bos het ook alweer? 'De figuranten zijn gemaakt voor de grote

massascènes.' Helemaal nieuw zijn die groepen niet, maar je zag ze tot nog toe eerder in musical, opera en sociaal-artistiek theater.

Neem nu het lopende Kunstenfestivaldesarts. Boris Charmatz laat in *Enfant* een groep kinderen mee dansen, Jérôme Bel etaleert mensen met een handicap, Árpád Schilling laat vijftien Romajongeren overvliegen uit Hongarije. Bij figuratie.be, de website waar cultuurproducenten en figuranten elkaar vinden, bevestigt beheerder Peter Claessens de groeiende vraag vanuit de podiumkunsten. 'Sinds een jaar sluiten meer en meer theaters zich aan. Anders dan in de film- of reclamewereld zoeken ze meestal wel pure vrijwilligers, onbezoldigd. Dat maakt het risico groter dat figuranten gaan afhaken.'

Bij FC Bergman ervaren ze geen problemen. Het Antwerpse collectief is dan ook niet aan zijn proefstuk toe. Ook voor *300 el x 50 el x 30 el* en *Wandelen op de Champs-Élysées* werden al telkens twintig tot dertig figuranten

geëngageerd. Zij gingen dansend uit hun dak of speelden huiskamertje. Bij elke voorstelling werden het er meer.

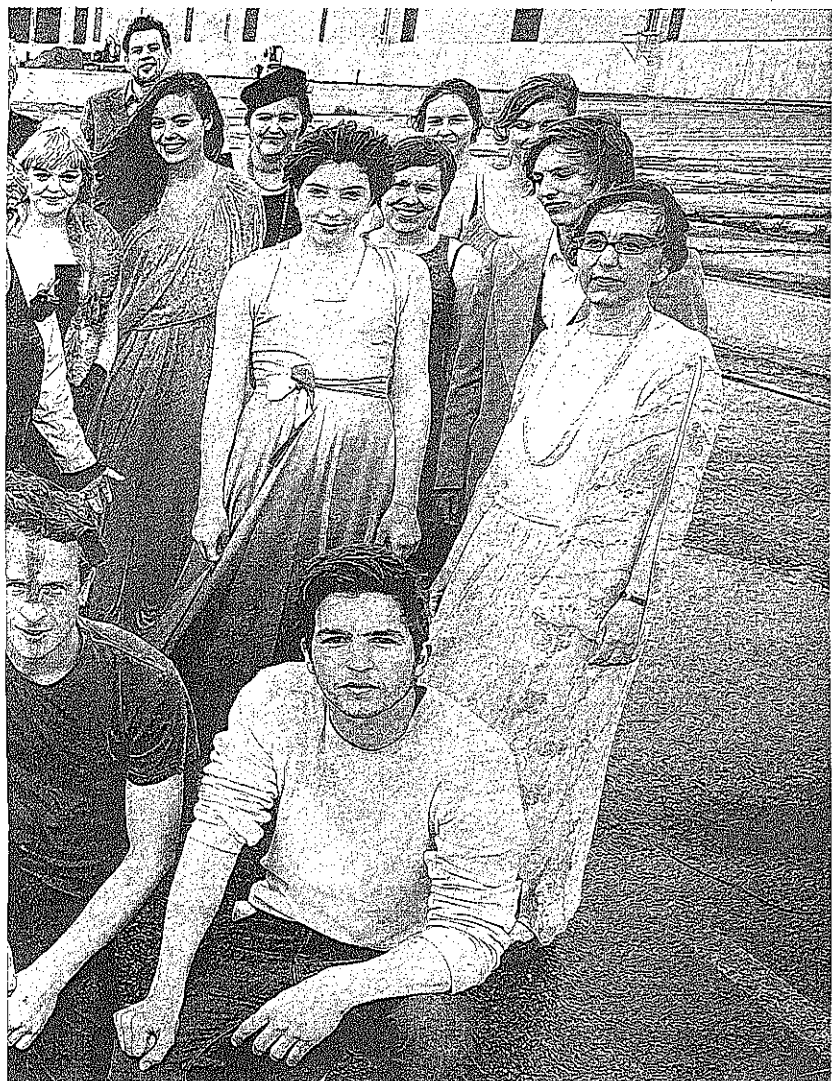
Onvoorspelbaar als dieren

'Mensen van vlees en bloed zijn zich minder bewust van hun theatrale uitstraling', legt Thomas Verstraeten van FC Bergman uit. 'Op het podium zorgt dat voor een echtheid die je met acteurs nooit kunt bereiken. Dat vinden wij

'Net als dieren zorgen figuranten voor een boeiende onvoorspelbaarheid'

bloedstollend mooi.' Ook Stef Aerts benadrukt het esthetische effect: 'Figuranten geven grandeur en monumentale grootsheid aan onze scènes.'

De kern van die schoonheid is niet de perfectie van de uitvoering, maar net het feit dat ongeoevende spelers zelfs eenvoudige scènes niet allemaal perfect uitvoeren. 'Net als dieren brengen ze een zeker gevaar mee. Ze geven

Wat beweegt de figurant?

Marie is bloemiste en gaat zelden naar theater kijken, maar toch ging ze in op de Facebook-oproep van FC Bergman: 'Ik doe dit voor het sociale aspect, voor het groepsgevoel. Je leert nieuwe mensen kennen, er is een leuke en losse sfeer. We worden ook heel fijn opgevangen. Een goede catering doet al zo veel.'

Peter is zelf beginnend regisseur en wilde FC Bergman eens achter de coulissen bezichtigen. Een legale vorm van bedrijfsspionage, zeg maar. 'Ik zou zeker niet bij iedereen figureren. Ik houd van het rauwe theater van FC Bergman, er zit ook een toffe *drive* in.' Figurant zijn betekent ook: zwijgen. 'Soms denk ik tijdens de repetities: nee, dat zou ik anders aanpakken. Maar ik heb een knop omgedraaid en als figurant voer ik simpelweg uit.'

Net die minder verantwoordelijke rol is wat Merlin beweegt als figurant. Ze is zelf performer en projectleider, maar hier kan ze zich gewoon laten meedrijven. Haar zoontje doet ook mee: 'Zo wijd ik hem in de wereld van kunst en cultuur in.' Merlin is geen debutant-figurant. Ze speelde ook al mee in de films *Zot van A* en *Swooni*, en bij Castellucci en FC Bergman. 'Figureren vraagt altijd erg veel: in de praktijk organiseer je je hele schema naar al die avond- en weekendrepetities. Maar de kennis die je opdoet en het gevoel deel te zijn van een geheel, dat zijn heel bijzondere ervaringen.'

(whg)

hoofdrol

een boeiende onvoorspelbaarheid aan je werk.'

Bij elk gezelschap dat met figuranten werkt, zul je andere redenen vinden. Het Brusselse theatergezelschap Tristero had inhoudelijke gronden voor zijn zoekertjesvoorstelling *The search project*. Brandung beoogde in zijn duinenvoorstelling *Paradis* een 'ecce homo'-effect. Bij Nona mikte *A burning man* op documentaire, om in het slot des te sterker te vervreemden. Precies zoals ook Romeo Castellucci steeds weer figuranten inzet.

De ideale democratie

Niet alleen theatergroepen zetten in op 'de gewone man in groep', ook kunstencentra doen het. Zij zoeken veeleer naar extra stedelijke inbedding, naar een groter maatschappelijk draagvlak in hun directe omgeving. Zo presenteerde het Leuvense kunstencentrum Stuk in april *Among the multitude*, een bewegingsvoorstelling met zeventig Leuvenaars van tien tot tachtig jaar. Onder leiding van de choreograaf David Weber-Krebs liepen ze op de scène kriskras door elkaar, ontwikkelden ze stap voor stap één ritme, zonderden enkelingen zich af en ontstond plots een draaikolk van lijven. Tot iedereen stilhield en, jawel, het publiek in de ogen keek.

Voor Weber-Krebs ging het om een bespiegeling over de rol van het individu in de groep. 'Ik ver-

trok van de *multitude*', zegt hij. 'Een gemeenschap zonder hoofd of ledematen, als een ideaalbeeld van democratie. Theater is daar de ideale sociale plek voor.'

De spelers mogen dan gratis zijn, hun extra omkadering is dat niet. Bij het Kaaithheater hebben ze voor dat soort aparte projecten zelfs een extra productiekracht aangeworven. 'Davis Freeman, Crew, Nature Theatre of Oklahoma, Philip Quesne: allemaal waren ze dit seizoen op zoek naar figuranten', zegt Lana Willems. 'Elk project vraagt een andere aanpak. Je zoekt mee figuranten, organiseert audities en repetities. Dat kost heel wat extra energie.' Maar het is wel vruchtbaar, vindt Willems. 'Je krijgt niet alleen meer leven in huis, maar ook een heel ander publiek. Groepen als Nature Theatre besparen natuurlijk ook op hun uitgaven. Ze reizen met zes spelers, de rest nemen ze voor een korte termijn aan op elke speelplek.'

Er zit inderdaad een mercantiel kantje aan figuranten engageren. Maar in de grond typeert het toch vooral een theater dat meer contact zoekt met de gemeenschap.

'Terminator trilogie' speelt van 9 tot 19 mei in de Antwerpse haven, daarna op reis langs Turnhout, Genk en Brussel.

ONLINE

www.fcbergman.be,
www.toneelhuis.be, www.monty.be

Ken je Classics en win cash!

ANTWERPEN 102.9fm VL-BRABANT 98.1fm WEST-VL 101.0fm + 98.2fm OOST-VL 103.5fm LIMBURG 96.8fm + 94.7fm WWW.NOSTALGIE.EU

De Nostalgie Jukebox

Luister vanaf 7 mei naar Nostalgie en kies een cijfer-lettercombinatie op onze jukebox. Herken de Classic die erachter verborgen zit en win cash! Haal deze week de grootste classics uit de Nostalgie jukebox. Put another dime in the jukebox baby!

NOSTALGIE
What a feeling!